

חוברת

דף השבוע

מסכת נדרים חוברת יז

דף ס"ו

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

ויש בה חמשה חלקים:

- א **עזר ללימוד הר"ן** - להדגיש החלק שבדברי הר"ן שהם פירוש על הגמ'.
- ב **קושיות פשוטות** - ליישב קושיות פשוטות אשר יתקשה בהם הלומד.
- ג **עומק הדף** - להעמיק קצת בגמ' ובפירוש הר"ן על פי גדולי המפרשים.
- ד **הלכות הדף** - נידונים חשובים בהלכה היוצאים מלימוד הגמ'.
- ה **סוגיית הדף** - בכל דף נערכה סוגיא שלימה אחת עם העתקת מראי מקומות.

סיכום על החלקים שבר"ן שהם פלפול ולא פירוש:

מפר נדרים בינו לבניה, עיי"ש מה שתירץ. וכתב הר"ן, דגם האב מפר רק נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבניה כמו הבעל, אולם הביא הר"ן, שהרמב"ם לא סובר כן.

ד"ה ואי אמרת מקלש קליש

הר"ן הקשה, למה נקטה הגמ' דוקא ב' זיתים, הא גם בזית א' מספיק, דקיי"ל נדרים אסורים בכל שהוא, עיי"ש שהביא הר"ן כמה תירוצים לקושיא זו.

דף סח:

ד"ה תא שמע (מתחיל סח.)

הר"ן כתב להוכיח כדבריו דלעיל, שאם הפר הבעל אמרי' נתרוקנה אפילו אם לא מת ביום שמעו.

ד"ה שמע אביה

הר"ן האריך לבאר למה נקטה הגמ' ציור של 'לא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב'.

ד"ה שמע בעלה

הר"ן האריך לבאר גם כאן למה נקטה הגמ' ציור של 'לא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל'. ועוד ביאר הר"ן, למה לא נחלקו ב"ה על ציור זה כמו דנחלקו על סיפא דברייתא.

ד"ה שמע בעלה והפר לה

הר"ן האריך לבאר מהו החידוש בציור זה, עיי"ש.

דף סט.

ד"ה ואת"ל יש שאלה בהקם

הר"ן העיר, שמסברא לא שייך שאלה בהקם, ולמה מסתפקה הגמ' בזה, עיי"ש מה שביאר.

דף טז:

ד"ה ופשטינן לה

הר"ן הקשה, היאך אפשר לעשות הקמה והפרה ביחד, הא כלל גדול הוא ש'כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו', עיי"ש מה שתירץ. ועוד הקשה הר"ן, מהו הדמיון לפלוגתת ר' מאיר ור' יוסי, דהתם אמר לישנא יתירא, משא"כ כאן, עיי"ש מה שתירץ.

דף סו.

ד"ה ולענין הלכה

הר"ן מסיק לדינא כשיטת ר' שמעון, דמי שנדר מכמה דברים בבת אחת, בין אמר ב' ובין אמר בלא ו', נדר אחד הוא.

דף סז:

ד"ה נערה המאורסה

הר"ן מקדים כמה דינים בענין הפרת נערה המאורסה, שמפירין אפילו בקודמין, ורק לנערה או קטנה, אבל לא לבוגרת.

דף סז.

ד"ה קמ"ל

הר"ן הביא מחלוקת הראשונים אם יכול הראשון לחזור ולהפר שנית כדי להצטרף עם השני, או דאמרי' אין הפרה אחר הפרה. עוד הביא הר"ן קושיית הרשב"א, למה נחשב הקיום כהפסק, הא השאלה עוקרת את הקיום למפרע, עיי"ש מה שתירץ הר"ן.

דף סז:

ד"ה ואיבעית אימא

הר"ן הקשה, הא מצינו בתורה לשון 'הויה' בין לענין קידושין ובין לענין נישואין, וא"כ מנא לן דאירי בארוסה, עיי"ש מה שתירץ.

ד"ה אם כן

הר"ן הקשה כמה קושיות על קושיית הגמ', עיי"ש.

דף סח.

ד"ה ולתנא דבי ר' ישמעאל

הר"ן הקשה, מנא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל הא דארוס מפר בקודמין, עיי"ש מה שתירץ.

ד"ה לומר

הר"ן הקשה, מנא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל הא דבעל

דף סו.

משנה, פותחין בימים טובים

קושיא:

יש לעיין, היאך יחול נדר כזה כלל, הרי נדר לבטל מצות עונג יום טוב.

תירוץ:

הרא"ש לעיל (כה: ד"ה פותחין) תירץ, דמ"מ חל נדרו, דנדרים חלים על דבר מצוה כדבר רשות, ולא דמי לשבועה דקיי"ל אין נשבעין לבטל את המצוה. [וע"ע בריטב"א (שם) שהביא עוד טעם דנדר כזה חל].

משנה, פותחין בימים טובים ובשבתות

קושיא:

בראשון לציון על משניות (ד"ה פותחין) העיר, למה לא הקדים 'שבתות' ל'ימים טובים', הלא שבת תדיר יותר.

תירוץ:

השושנים לדוד על משניות (ד"ה בימים טובים) תירץ, שהוא בדרך לא זו אף זו, דשבת הוא חידוש גדול יותר, דס"ד דאין פותחין בשבת כיון שהוא חמור ביותר, ואפשר שדומה להא דאין פותחין בכבוד המקום, קמ"ל דלא אמרינן כן. [וע"ע ברא"ש (ד"ה פותחין) שגרס שבתות קודם ימים טובים. וכן הוא לשון הברייתא לעיל (כה:)].

גמ', מעשה לסתור

קושיא:

הקשה הפרשת נדרים (ד"ה מעשה לסתור), מה היא קושיית הגמ', הא לכא' יש ליישב בפשיטות, דגם לת"ק יכול להתיר ע"י פתח, וכוונת הת"ק היא שבלא פתח א"א להתיר, דלא נחשב נדר בטעות.

תירוץ:

הפרשת נדרים (שם) תירץ, דלא מסתבר לפרש כן בדעת הת"ק, דא"כ נמצא דשיטת ת"ק היא דפותחין בנוול,

והרי לדינא קיי"ל דאין פותחין בנוול. [וע"ע בנדרי זריזין (ד"ה מעשה לסתור) שהקשה כעין הקושיא הנ"ל, אך באופן אחר קצת, ונשאר בצ"ע].

ר"ן (ד"ה פותחין בימים טובים), אילו היית יודע שאסור להצטער בשבת

קושיא:

יש לעיין, דלכאורה זה דומה לנדרי שגגות דא"צ היתר חכם כלל, כמבואר במשנה לעיל (כה:), [כגון במי שנדר מחבורת אנשים ולא ידע שאביו ביניהם].

תירוץ:

הר"ן על המשנה לעיל (שם) ביאר, דנדרי שגגות שייך דוקא כשיש טעות בעיקר הנדר, כגון התם דלא ידע שנדרו כולל אביו, משא"כ כאן שידע שנדרו כולל שבת ויו"ט אלא דלא ידע שאסור להצטער בהם. [וע"ע במחנה אפרים (נדריים סי' ג), ובשלמי נדרים (כה: לר"ן שם) שדנו ביסודו של הר"ן].

ר"ן (ד"ה פותחין לאדם), המדיר את אשתו עד שיגרשנה

קושיא:

הגר"ר יוסף ענגיל בספרו גליוני הש"ס (כאן) הקשה, היאך יחול נדר כזה כלל, דהא לכא' א"א לקיים נדרו, שאם יגרש אשתו א"כ נמצא שגירשה מחמת הכרח, והרי גט מעושה פסול, כמבואר בגמ' גיטין (פח:).

תירוץ:

הגליוני הש"ס (שם) הביא, שהבית יוסף (אהע"ז סי' קנד) הביא בשם הריטב"א, שמי שאנס את עצמו לגרש את אשתו לא מקרי גט מעושה וכשר, עיי"ש שהביא שיש בזה מחלוקת גדולה בין הראשונים. [וע"ע בתשב"ץ (ח"ב סי' ח), ובאור שמח (הל' גירושין פ"י הי"ב) שדנו בזה].

דף סו:

שמעון לקלל הבנים, אלא כוונתו היתה, שמסתמא ימותו הבנים, שהרי מבואר בגמ' שבת (לב.) שבעון נדרים מתו בניו של אדם. [אמנם יש לציין, שמדברי הר"ן (ד"ה ימותו) לכאור' לא משמע כן, עיי"ש. וע"ע בבן יהודע (ד"ה ר' שמעון) שביאר באופן אחר].

גמ', ואל יזוז שמעון ממקומו

קושיא:

יש לעיין, למה נקט ר' שמעון לשון זה, ומה כוונתו בזה.

תירוץ:

הבן יהודע (ד"ה ואל יזוז) ביאר, שהטעם שר' שמעון לא רצה לאכול הוא משום שהיה יושב אז בבית המדרש, ולא היה יכול לאכול בבית המדרש, וגם לא רצה לבטל מתלמודו כדי לצאת לחוץ כדי לאכול, ולכן אמר 'אל יזוז שמעון ממקומו', דהיינו שלא ילך חוץ לבית המדרש. [ועיי"ש עוד בבן יהודע, ובשיטמ"ק (ד"ה ואל יזוז), ובאור החמה (ד"ה ואל יזוז), שביארו בדרכים אחרים].

גמ', אזלת ותברת יתהון על רישיה

קושיא:

צריך ביאור, מה חשבה לעשות מעשה משונה כזו.

תירוץ:

הרא"ש (ד"ה בשילי) ביאר, שאשה זו שוטה היתה, והבינה כל דבר כפשוטו, בלא מחשבה כלל. [וע"ע במהרש"א (ד"ה ההיא), בחי' חת"ס (ד"ה ובזה יש לומר), ובבן יהודע (ד"ה תברת), שביארו בדרכים אחרים].

גמ', ועשה לה ר' ישמעאל שן של זהב

קושיא:

הקשו האחרונים, למה עשה לה שן של זהב, הלא שיניים רגילים דומים יותר לשן של כסף.

תירוץ:

השלמי נדרים (ד"ה שן) תירץ, דצ"ל דמראה השיניים שלה היתה דומה יותר למראה זהב. [וע"ע בהגהות יעב"ץ (ד"ה ועשה), ובמהרש"א (ד"ה פתח) שתירצו בדרכים אחרים].

גמ', ואני על אחת כמה וכמה

קושיא:

יש לעיין, מה היא סברת ר' שמעון דלא הסכים לק"ו של ר' יהודה מסוטה.

תירוץ:

הרא"ש (ד"ה ואל יזוז) ביאר, שיש לחלק, דגבי סוטה הבעל קינא לה לשם שמים, משא"כ כאן דמעשיו של הבעל לא היו לשם שמים. [וע"ע בבן יהודע (ד"ה הא), באור החמה (ד"ה ואל), ובמרחשת (ח"א סי' נג אות ז), שביארו בדרכים אחרים].

גמ', ימותו כל בני אלמנה

קושיא:

צריך ביאור, למה קילל בניו של הנודר, ומה עשו הבנים להיות ראויים לקללה.

תירוץ:

במהרש"א (ד"ה אמר) מבואר, שלא היתה כוונת רבי

דף סו

תוכן הענינים

- א. הנודר מבשר, אם יש לעשות פתח בשבת ויו"ט
- ב. ב' דרכים בביאור שיטת ר' ישמעאל
- ג. הקדמה לפרק נערה המאורסה
- ד. למה הביא הר"ן דין הפרה בקודמין בריש הפרק

(א) הנודר מבשר, אם יש לעשות פתח בשבת ויו"ט

רק מבשר אין פותחין לו בשבת ויו"ט. [אולם עי' בב"ח (שם) ובט"ז (יו"ד שם ס"ק ב) שדחו הדיוק מדברי הטור, ונקטו דליכא מחלוקת].

ד. סברת הטור

הבית יוסף (שם) ביאר סברת הטור, משום שמי שנדר מבשר בלבד אינו מבטל עונג שבת, דליכא מצוה לאכול בשר דוקא, אלא יכול לקיים מצות עונג שבת בשאר מאכלים. [אך עי' בידות נדרים (יו"ד שם יד שאול ס"ק ב), שזהו דוקא לענין שבת דליכא מצות שמחה אלא מצות עונג, אבל לענין יו"ט דאיכא מצוה לאכול בשר משום שמחת יו"ט].

ה. סברת הרא"ש והרמב"ם

כנראה סברת הרא"ש היא, שאף שאין חיוב בשבת לאכול דוקא בשר, מ"מ יש בזה הידור בעונג שבת, ונמצא שמי שנדר מלאכול בשר בשבת הרי מקטין בזה עונג שבת, ולכן גם בזה יש לעשות פתח, דאילו ידע שהוא מקטין בנדרו עונג שבת לא היה נודר. [ועי' בידות נדרים (שם ס"ק א) שביאר סברת הרא"ש על דרך זה, אך באופן אחר קצת].

א. משנה

מובא במשנה, 'פותחין בימים טובים ובשבתות', וביאר הר"ן (ד"ה פותחין), שאומרים לו אילו היית יודע שאסור להצטער בשבת היית נודר, ואי אמר לאו, מתירין אותו. ואמנם לא נתבאר מהו הציוור בזה, ממה נדר, ובמה מצטער. ונחלקו בזה הראשונים, כמו שיתבאר.

ב. שיטת הרא"ש והרמב"ם

הרא"ש (ד"ה פותחין) כתב, דאיירי במי שנדר להתענות או שלא לאכול בשר. ומבואר שנקט, דגם במי שנדר מלאכול בשר בלבד, פותחין לו בשבת ויו"ט. וכן כתב הרמב"ם (הל' שבועות פ"ו הי"א), שמי שנשבע להתענות, או שלא לאכול בשר, פותחין לו בכבוד שבת ויו"ט.

ג. שיטת הטור

אולם הטור (יו"ד סי' רכט) הביא דינא דמתני' רק לענין מי שנדר להתענות, ולא הזכיר מי שנדר רק מבשר. וכתב הבית יוסף (שם), שמבואר שהטור חולק על הרא"ש והרמב"ם בזה, ונקט שבמי שנדר

(ב) ב' דרכים בביאור שיטת ר' ישמעאל

א. נפק"מ בין הדרכים

כתבו האחרונים, שיש נפק"מ בין הר"ן והרא"ש, שלפי הר"ן שיטת ר' ישמעאל היא דצריך היתר חכם, והמחלוקת בין ת"ק ור' ישמעאל היא אם היתר חכם מועיל בכה"ג או לא, כיון דהוי נולד. אולם לפי הרא"ש שיטת ר' ישמעאל היא שיש להתיר הנדר בלא היתר חכם, משום שהנדר היה טעות מעיקרא.

ד. קושיית הקרן אורה

הקרן אורה (ד"ה חסורי מיחסרא) הקשה על הרא"ש, בשלמא גבי כעורה ונמצאת נאה י"ל דבאמת מעיקרא לא היתה כעורה, אך לגבי שחורה ונעשתה לבנה, או קצרה ונעשתה ארוכה, היאך אפשר לומר שמעיקרא באמת לא היתה שחורה או קצרה, והרי מבואר בגמ' דפליגי ת"ק ור' ישמעאל בכל הציורים. [ועי' ברש"ש (לרא"ש שם) שכתב שהיה לו להרא"ש גירסא אחרת בגמ'].

א. משנה

מובא במשנה מחלוקת בין ת"ק ור' ישמעאל, דת"ק סובר דמי שאסר אשה פלונית עליו לפי שהיא כעורה או שחורה או קצרה, ולבסוף נמצאת שהיא נאה או לבנה או ארוכה, אם נתגלה שמתחילה היתה כך, מותר לישאנה, דנדרו היה טעות, אבל אם נשתנה להיות כך, אסור לישאנה, ור' ישמעאל סובר דאפילו נשתנה להיות כך מותר לישאנה.

ב. ב' דרכים

מצינו בראשונים ב' דרכים לבאר יסוד המחלוקת. הר"ן (ד"ה חסורי מיחסרא) ביאר, דפליגי אם פותחין בנולד או לא. וכן ביאר הרמב"ם בפיה"מ (פירוש שני). אולם הרא"ש (ד"ה והתירה) ביאר באופן אחר, דר' ישמעאל סובר דאם לבסוף נשתנה להיות נאה, הרי נתגלה שבאמת מעיקרא לא היתה כעורה, ורק נראית כך בהשקפה ראשונה.

ה. תירוצו של הקרן אורה

הקרן אורה (שם) תירץ, שגם לענין שחורה וקצרה י"ל שנתגלה למפרע שהנדר היה טעות, שנתגלה שמעיקרא היתה עומדת להשתנות

משחורה ללבנה או מקצרה לארוכה, וגם זה נחשב נדר טעות. [ועי' ברש"ש (שם) שכתב לענין קצרה ונעשתה ארוכה, שיש לומר שנתגלה שבשעת הנדר לא הגיעה עדיין לגמר שנות הגדלות].

ג. הקדמה לפרק נערה המאורסה

א. הפרת נדרים

פרק נערה המאורסה עוסק בדיני הפרת נדרים, וכדאי להקדים הקדמה קצרה לברר עיקרי דיני הפרת נדרים.

ב. דין הפרה

דין הפרת נדרים הוא, שהתורה נתנה רשות לאב ולבעל להפר ולבטל נדרים. [הפרה היינו שאומר לה 'מופר לך']. האב יכול להפר נדרי בתו עד שנעשתה בוגרת [י"ב שנה ו' חדשים] או עד שתינשא. הבעל לאחר נישואין יכול להפר נדרי אשתו. הבעל יכול להפר רק מה שנדרה אשתו כשהיתה תחתיו, אבל לא מה שנדרה קודם לכן.

ג. דין נערה מאורסה

נערה מאורסה היא במקצת תחת רשות אביה ובמקצת תחת רשות בעלה, ולכן האב והבעל צריכים להפר הנדר ביחד, ואם אחד מהם הפר הנדר ולא השני, אינו מופר. ויכולים להפר אף נדרים שנדרה קודם

האירוסין, כיון שהאב הוא אחד מן המפירים, והרי בשעת הנדר היא היתה תחת רשות אביה.

ד. דין קיום הנדר

בין האב ובין הבעל יכולים להפר הנדר רק באותו היום ששמעו שהאשה נדרה, אבל אם שתקו באותו היום, שוב אינם יכולים להפר. ואף באותו היום, אם קיימו הנדר, [שאמרו לה 'קיים לך'], שוב אינם יכולים להפר הנדר. ובנערה המאורסה, אם האב או הבעל קיים הנדר, שוב אין השני יכול להפר הנדר.

ה. באיזה נדרים שייך הפרה

הבעל יכול להפר רק נדרים שיש בהם עינוי נפש [צער לאשה] או דברים שבינו לבינה [כגון שנדרה שלא תתקשט], אבל לא שאר נדרים. לענין הפרת האב נחלקו הראשונים. הר"ן והרא"ש והתוס' לקמן (סח.) נקטו שהאב מיפר רק נדרי עינוי נפש, אולם הרמב"ם (הל' נדרים פ"ב ה"א) כתב שהאב יכול להפר כל נדרי בתו.

ד. למה הביא הר"ן דין הפרה בקודמין בריש הפרק

א. דברי הר"ן

הר"ן בתחילת הפרק (ד"ה נערה) כתב, שלענין נערה מאורסה האב והבעל יכולים להפר אפילו נדרים שנדרה האשה בעודה פנויה קודם האירוסין, שאע"פ שבדרך כלל אין הבעל מפר בקודמין, מ"מ בארסה יכול להפר, כיון שהוא מפר יחד עם האב, והרי בשעת הנדר האשה היתה ברשות אביה.

ב. הערת הג"ר משה העס

הג"ר משה העס בספרו עלי יוסף (אות א) העיר, למה הביא הר"ן דין זה כאן, שלכאורה אין זה אלא פרט אחד מדיני הפרת נערה המאורסה, ומדוע בחר הר"ן להדגיש דין זה בריש פירקין. ותירץ על פי חקירה יסודית שדנו בה האחרונים בענין הפרת נדרי נערה המאורסה, כמו שיתבאר.

ג. חקירת האחרונים

חקרו הרבה אחרונים [משנת ר' אהרן (ס' כב), ח' ר' אריה ליב (ח"א ס' כג), עבודת דוד (ריש פירקין), ועוד], למה אין האב יכול להפר נדרי

נערה מאורסה בעצמו, האם זהו משום שכבר יצאה במקצת מרשותו, או שבאמת לא יצאה עדיין מרשותו, ומצד עצמו יש בו הכח להפר נדרה, אלא שהתורה נטלה ממנו מקצת זכותו בבתה ונתנה לבעלה.

ד. נפק"מ בין הצדדים

וכתבו האחרונים, שיש נפק"מ בזה באופן שלא נתנה התורה כח הפרה לבעל, מאיזה טעם, האם ממילא יכול האב להפר נדרה בעצמו, או שאין האב יכול להפר נדרה בלא סיוע הבעל. שאם נימא כצד א', שכבר יצאה במקצת מרשותו, א"כ אין האב יכול להפר בעצמו, אבל אם נימא כצד ב', שלא יצאה מרשותו, א"כ יכול האב להפר בעצמו.

ה. עפי"ז מיושב

עפי"ז ביאר הג"ר משה העס (שם) טעמו של הר"ן להביא דין הפרת הבעל בקודמין בריש פירקין, שכוונתו לקבוע בזה יסוד גדול, דכיון דחזינן שיכול הארוס להפר בקודמין משום כך שבשעת הנדר האשה היתה ברשות אביה, הרי מבואר מזה שכל הארוס להפר באה מזכותו של האב, כצד ב', ולא באה מזכות עצמו, כצד א'.

דף סו

בענין 'שבת שלום' או 'גוט שבת'

כן שם של הקב"ה, ולכן יוצאים באמירת "שבת" בלבד, וז"ל "והנה הספרדים נהגו לומר בשבת "שבת שלום" ומקיימין בכך התקנה, אכן האשכנזים אומרים "שבתא טבא" [גוט שאבעס], וי"ל שהטעם כמבואר בזה"ק (בתיקונים שבסידור ליום השבת) "מהו שבת שמא דקוב"ה שמא דאיתו שלים מכל סטרוי" עיי"ש, ואם כן המילה "שבת" לבד הוא כהזכרת שמו יתברך, ואולי מספיק בו כמו שלום לרמז להשם יתברך. אכן עדיין צע"ק מיו"ט, בין להספרדים בין להאשכנזים שאומרים או "חג שמח" או "גוט יו"ט" ולשניהם אין הזכרת שם ה', וצ"ע."

וכל זה בשבת עצמה, אכן יש אומרים שבערב שבת יש נוהגים בדוקא שלא לומר "שבת שלום" או "גוט שבת" אלא "א גוטען ערב שבת", והטעם לזה הוא עפ"י דברי רע"א (הגהות לשו"ע או"ח סי' רעא) שאפשר לקבל שבת ע"י אמירת "שבת שלום", ולכן אם יאמר לשון זה, שוב א"א להתפלל מנחה או לעשות מלאכה, כיון שכבר קבל שבת. ומובא בשם הגרש"ז (שלחן שלמה סי' רסג סעי' ה) שדברי רעק"א הם חידוש גדול מאד, כי אנשים אינם מתכוונים לקבל עליהם שבת באמירת שבת שלום, ולכן אין הדין כרעק"א בענין זה, אך מכל מקום כיון שרעק"א כתב כן, כדאי להיזהר בכך, וראוי לומר "גוט ערב שבת".

אכן יש אומרים שא"צ לחוש לזה. והטעם, לפי שאין הכרח כלל באמירת "גוט שבת" שרצונו לקבל שבת עכשיו, רק שאומר שביום השבת הבא בקרוב יהיה טוב לחבירו. ויש לומר שאף לפי רעק"א אין בזה קבלת שבת, כיון דאין מתכוין לזה כלל, ורעק"א מיירי רק כשהגיע ליל שבת, ואומר "גוט שבת", שבזה הוא זכר ליום הבת ויוצאין ידי חובת קידוש, כיון נזכר שבת כשכבר נכנסה השבת, אבל קודם שבת כשאומר לשון זה אין הכרח בדבריו שרוצה לקבל עליו שבת. ומכל מקום אולי לכתחלה טוב לנהוג שאם יאמר "גוט שבת" בערב שבת, יתכוין להדיא שאינו מתכוין בזה למצות זכירת שבת. וכן כתב בתשובות ונהגות (ח"ד סי' נט).

מובא בגמ' מעשה עם רבי יהודה שטעם תבשיל שעשתה האשה הגם שבעלה עשה שלא כהגון, כדי לעשות שלום בין איש ואשתו, ועשה ק"ו ממחיקת השם בענין סוטה "ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים המאררים בספק וכו'". והיינו, שכמה פסוקים נכתבים במגילת סוטה, ויש בהם שם ה', ואעפ"כ מוחקים אותם במי סוטה כדי לעשות שלום. ובאמת עיין בהמהר"ל (נתיב השלום פרק א) שכתב מהלך נפלא בזה, שבאמת אין כאן מחיקת שם ה', שהגם ששמות של ה' במגילת סוטה נמחקים, דכיון ששמו של הקב"ה הוא "שלום" כדאיתא בגמ' שבת (י:), וע"י מי סוטה נעשה שלום בין איש לאשתו, הוי ככתיבת שם השם מחדש.

ענין זה, ששם ה' הוא "שלום", הוא גמ' ברכות (נד.), דמבואר שם שהתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, והגם שלכאורה הוי משתמש בשם שמים לבטלה אכן "עת לעשות לה' הפרו תורתך". ופירש"י, "ולא אמרינן מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו כו', אף זה המתכוין לשאול לשלום חברו, זהו רצונו של מקום שנאמר בקש שלום ורדפהו, מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור". ועי' ברש"י במסכת מכות (כג:) שיש לחוש שדין זה שיהא אדם שואל בשלום חברו הוי תקנה גמורה, ולא רק עצה טובה, ולכן צריך דוקא להגיד 'שלום' בפגישת חברו, ולא רק "בוקר טוב" וכדומה.

כתבו כמה אחרונים, שמטעם זה יש קהילות שנוהגים כשפוגשים אנשים בשבת אומרים זה לזה "שבת שלום", כיון שצריך להזכיר "שלום", ואין אומרים "גוט שבת" או "שבת טוב", שא"כ חסר באמירת "שלום".

אכן ידוע שבהרבה קהילות נוהגים לומר "גוט שבת", ולא "שבת שלום", וצ"ע. ועי' בתשובות ונהגות (ח"ד סי' מח) שנתקשה בזה, ותיירץ, שיש אומרים ששם "שבת" הוי גם

דף סו

בענין נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה (פתיחה)
עם טעם דהפרת אב ובעל

תמצית הסוגיא:

בפרשת נדרים נתחדשה הוספת פרשה של הפרה, דאע"ג דאיש או אשה דיעשו נדר או שבועה אז הנדר או השבועה חלה כפי דבריהם ואסורין לחלל הנדר, מ"מ נתנה התורה כח להאב 'להפר' נדרי בתו וכן כח להבעל 'להפר' נדרי אשתו, דיאמר לה לשון הפרה 'מופר לך' ואז הותר הנדר מכאן ואילך ומותרת לעבור על הנדר. אמנם בשעת אירוסין שהיא ברשות שניהם אז שניהם מפירין יחד, וע"ז תנן הכא 'נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה'.

אמנם אכתי מבואר בגמ' דאע"ג דגזה"כ הוא מ"מ טעם יש בדבר, דאמרינן להלן (דף עג:) מר' פנחס דטעמא דהפרת בעל הוא משום דאשה 'על דעת בעלה היא נודרת' לכן הדבר תלוי בו, וכן מפורש בגיטין דף פג: דדנו האם מצינו דבר כזה בתורה שאחד אוסר והשני מתיר, והביאו 'הרי הפרת נדרים שהיא אוסרת והבעל מתיר' והגמ' דוחה שאני התם דגם היא עצמה אינה נודרת אלא על דעתו, ומבואר דזהו יסוד שנתנה תורה כח הפרה להבעל [ויש בזה נ"מ לדינא, ויתבאר בהחוברת דף עג:].

אמנם לגבי הפרת האב, לא מצינו מפורש גדרו, האם כל בת נודרת על דעת אביה, או דאפשר דין הפרת האב לבתו הוא מטעם אחרת, ולאור נידון זה נצטרך גם לבאר הא דנערה המאורסה שמפירין יחד, דעלינו להבין חילוקי הדינין שבה.

ובאמת מצינו ב' שיטות לגבי הפרת אב, דהרשב"א כתב להלן (דף עג:) דכמו בבעל האשה נודרת על דעתו ה"ה לגבי האב הא דהאב מיפר נדרי בתו הוא משום דהבת נודרת על דעתו, והוסיף דבנערה המאורסה היא נודרת על דעת שניהם.

וכן עיין בדרישה שכתב כן בפשיטות, ובשלמי נדרים הביא מהאדר"ת שהוכיח כן מהגמ' גיטין הנ"ל שהקשו דהיכן מצינו דזה אוסר וזה מתיר ויתרצו על דעת בעלה, וא"כ צריכין לומר הך תי' גם לגבי הפרת אב לבת.

אמנם לפ"ז יש נ"מ גדולה, דהרי אשה נשואה התורה נתן כח הפרה רק בנדרים של עינוי נפש ובינו לבינה, דרך באלו נונדרת על דעתו, וא"כ באב לבתו נימא ג"כ דצריך דוקא אלו. אמנם נחלקו בזה הראשונים, ורוב ראשונים נקטו דהאב ג"כ רק מיפר עינוי נפש ובינו לבינה כמש"כ הר"ן והרא"ש, אבל הרמב"ם כתב דהאב מיפר כל הנדרים ורק הבעל מיפר דוקא עינוי נפש ובינו לבינה.

ובאור שמח כתב יסודו הידוע בדעת הרמב"ם, די"ל דחלוק בעיקרו וביסודו הפרת אב ובעל, דבאב אינו צריך שתהא נודרת על דעתו אלא דהאב זכאי בביתו לכמה דברים וניתן לו הכח גם להפרה, ורק אצל בעל דאין לו זכותי ממון בה שפיר צריכין לסברת על דעת בעלה נודרת. ויש עוד אחרונים שכתבו כן כמבואר בספר 'כל נדרי' כמו שיתבאר להלן.

תמצית מראה מקומות:

א. מתני' דף סו:

נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה.

ב. ר"ן ד"ה נערה.

כתב דארוס מיפר אפילו נדרים שנדרה בעודה פנויה דארוס מיפר בקודמין בשותפתיה דאב. [ומקשין הא כשנדרה קודם אירוסין לא נדרה עדיין על דעתו ואיך יועיל הפרתו, עיין להלן מש"נ בזה].

ג. במדבר פרק ל'.

מבואר בפרשה עיקר דין הפרת אב ובעל, ונאמר בזה ג' דינים, דתחילה כתיב דהאב מיפר נדרים, ואח"כ כתיב ואם היו תהיה לאיש דהגמ' דורש דקאי על ארוסה דגם הבעל מיפר עם האב. ואח"כ כתיב 'ואם בית אשה נדרה' דהבעל מיפר נדרי נשואתו.

ד. נדרים דף עג:

מבואר בגמ' טעם הפרת בעל משום דכל אשה כשהיא נודרת 'על דעת בעלה היא נודרת' ואם הבעל מיפר הנדר אז היה חסר ברצונה בהנדר ושפיר הותר ע"י הפרתו [וכמה דינים נאמר עפ"ז, ויתבאר חוברת מיוחד שם בגדר הך דכל הנודרת].

ה. גיטין דף פג:

שאלו דמצינו זה אוסר וזה מתיר בהפרת הבעל דאשה נודרת ובעל מיפר, ודחו התם כדרב פנחס משמיה דרבא דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת.

ו. יבמות דף צ:

מבואר דטעם שהבעל מיפר נדרי אשתו הוא 'כדי שלא תתגנה על בעלה'.

ז. רשב"א שם.

והקשה הרשב"א הא אמרין בעלמא משום דעל דעת בעלה נודרת. ותי' הרשב"א דהטעם דהיא נודרת על דעתו הוא משום זה גופא שלא תתגנה עליו. [אמנם לגירסת התוס', הגמ' קאי בטעם תקנת חז"ל ואינו ראיה על הפרה דעלמא].

חקירה מהו לגבי אב [וכן מהו בארוסה שאביה ובעלה מפירין יחד]

ח. רשב"א דף עג:

כותב דגם הבת נודרת על דעת אביה, וגם נערה המאורסה על דעת אביה ובעלה.

ט. שלמי נדרים דף סו:

בהקדמה לפרקין מאריך בהך ענין בטוב טעם, ודן בטעם הפרת אב לבת, ומביא הרשב"א ביבמות, וגם מעיר דלא שייך שלא תתגנה בבת, אמנם שוב מביא גם הרשב"א דלהלן דהיא נודרת על דעת אביה, ורק מקשה מהכ"ת נימא שהיא נודרת על דעתו הרי לא שייך סברת שלא תתגנה על בעלה. ע"ש תירוצו.

י. דרישה יו"ד סי' רל"ד סק"א.

כותב ג"כ בהרא"ש דגם הבת נודרת על דעת אביה.

שנדרה קודם האירוסין, הא עדיין לא נתארסו ולא נדרה על דעתו. ותי' דכך הוא חוקי התורה, ולא פלוג, ולעולם יש לו כח הפרת בעל.

יד. שלמי נדרים, נדפס לעיל.

תי' דצ"ל דכיון שידעה שעומדת להתארס, שפיר נדרה על דעתו על שם העתיד, וצ"ע.

טו. כל נדרי פרק ל"ג, אות י' ואות י"א.

מביא כדברינו הנ"ל דגם הטעם שאב מיפר נדרי בתו הוא משום שהבת נודרת על דעת אביה. ומביא המקורות לזה באות כ"ב. אמנם בהערה כ"ג מביא המקורות החולקין דאינו משום על דעת אביה, וע"ש דברי הגר"ח קנייבסקי, ועוד מראה מקומות.

יא. ר' יוסף בכור שור [ריב"ש] במדבר פרק ל'.

כתב דהבת היא כשפחה לאביה, ולכן היא נודרת על דעתו ככל מה שרוצה ממנה.

יב. אור שמח הל' נדרים פי"ג ה"ט.

בתחילה משהו אב ובעל, ואח"כ כותב יסודו הגדול דחלוק אב ובעל בטעמא דהפדה, דרק בבעל הטעם משום דנודרת על דעתו, אבל באב כיון דיש זכות להאב להפר נדרה לכן שפיר מצי מיפר מצד עצם זכותו שיש לו בבתו, ועל כן לא הקשו בגיטין מהפדה אב לבת.

יג. אור שמח שם.

מקשה איך הארוס מיפר בקודמין [דהיינו מה

(ב) ראשי המצות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם חסלה א וחס"כ לכל בני ישראל. ומנין שאף שאר הדברות כן מ"ל וישונו אליו אהרן וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד ספרות נדרים ביחוד מומחה ב ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות. או יכול שלא אמר משה פ' זו חלה לנשיאים בלבד ג נאמר כאן זה הדבר ונח' בשמותי חן זה הדבר. מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן: זה הדבר. משה נחנכה בזה אמר ה' כחצות הלילה. והנשיאים נתנבאו בזה אמר ה'. מוסף עליהם משה שמנבא בלשון זה הדבר. ד"א זה הדבר משוע הוא לומר שהסכם כל המרה ד ובעל דגשן בלשון הפרה בלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מוסר: (ג) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה מ"ל לאסור אפר לאסור את המותר ולא להחריז את האסור: לא ה"ל דבריו. כמו לא יחלל דברו ה לא יעשה דבריו חולין: (ד) בבית אביה. נדרות אביה ו ואפי' אינה ציומו: בנעריה. ולא קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין נדרה ורובגרת אינה בדרות א אביה לפני נדריה. ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו ב י"א שנה ויום אחד נדרים נבדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. בת י"ב שנה ויום אחד אינה זריכה ליעבד:

51

קנים. פירוש והוא הדין דמודו נמי בהפרת נדרים, ומסתבר לי דהאי לישנא לאו דוקא חדא דהא איכא הפרת נדרים, ועוד דמאי שיך למימר במציאתה ומעשה ידיה דממונא הוא לא קנסין דאטו מ"ד דאינו זכאי במציאתה ומעשה ידיה משום קנס ממון הוא וכי איהו מאי עבד דקנסין ליה, ובמעשה ידיה דינא תנן משום דכיון דלית לה מזוני אף היא אינה נותנת מעשה ידיה, ומציאתה נמי לאו קנס ממון הוא אלא כי היכי דתהוי ליה איבה ותיפוק, אלא משום דעיקרא דמילתא ממונא הוא לגבי ביאה קרינן ליה ממונא אע"ג דעיקר תקנתא לאו משום קנסא דממונא הוא.

דף צ"א ע"ב. כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות כו' תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. פירש רש"י ז"ל דרבי עקיבא היא דאמר יש ממזר מיבמה, והכין נמי תנינן לה בתוספתא דגיטין פ"ו (ה"ח) כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות כו' תצא היא ושלשה עשר דבר בה דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא וחכמים אומרים אין ממזרין מיבמה וכדאיתא נמי בירושלמי (גיטין פ"ח ה"ח), אבל בתוספות הקשו מדדייקינן עלה בגיטין פרק הזורק (פ' ב') נשאו אין זנו לא לימא תהוי תיובתיה דרב המנונא דאמר יבמה שזנתה אסורה ליבם כו' ואם איתא דרבי עקיבא היא היאך אפשר לומר כן והא אמרינן בסוטה בפרק היה מביא את מנחתה (י"ח ב') אמרי במערבא לית הלכתא כרב המנונא אלא הא קתני שומרת יבם וכנוסה ופרקינן אמרי הא מני רבי עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ומשוי לה כערוה, ואיכא למימר דתרי תנאי ניהו אליבא דרבי עקיבא וכדאמרינן לקמן וחכמים אומרים אין ממזר מיבמה ואוקימנא כאידך תנא דרבי עקיבא דאמר מחייבי לאוין דלאו דשאר לא הוה ממזר, והלכך האי תנא דקתני נשאו אין אבל זנו לא אתיא כאידך תנא דרבי עקיבא דאמר מחייבי לאוין דלאו דשאר לא הוי ממזר אבל בנשאו הוא דהוי ממזר משום דמחלפא באשת איש דעלמא ותנא דסוטה כתנא דרבי עקיבא דלא בעי חייבי לאוין דשאר אלא אפילו מיבמה הוי ממזר, ואי נמי תנא דסוטה דתני שלא שטייתי שומרת יבם אפילו לרבנן אתיא ולית ליה כתנא דתני התם כל שאילו זנתה מותרת אינו מתנה עמה ולעולם לרבנן אין ממזר מיבמה כלל ואפילו ממזר מדבריהם, דמדקאמר אין ממזר משמע דלא הוי ממזר כלל דאילו הוי ממזר מדבריהם לא הוה תני אינו ממזר

מציאה מאי טעמא תקינו ליה רבנן משום איבה הכא תהוי ליה איבה. ואע"ג דאלמנה לכהן גדול זכאי במציאתה כדאיתא בתוספתא פ"ב דמכלתין (ה"ג), התם הוא דכיון שהיא כאשתו לכל דבר ונוטלת כתובה לא חלקו חכמים בין כתובה לתנאי כתובה, ומזונות בלבד הוא דאין לה מחיים דבעל כדאיתא בפרק יש מותרות (פ"ה א') משום דאין מחזיקין ידי עוברי עבירה אבל שאר תנאי כתובה אית לה, והכא איצטרכינן להאי טעמא דתיהוי לה איבה משום דהוה ס"ד דלדידה דעבדה איסורא קנסין אבל מדירה לדידה לא קנסין כדי שלא תהא חוטאת נשכרת קא משמע לן משום דתהוי לה איבה קנסין נמי מדירה לדידה, ועוד יש לי לפרש דבמציאה דינא קתני כדרך שאמרו במעשה ידיה והכי קאמר מ"ט אמור רבנן מציאת אשה לבעלה דהא מדינא שלה היא אלא תיקנו שתהא שלו משום איבה אבל הכא לא איכפת לה אם תהא ליה איבה דבעמוד והוצא קאי, וכטעמא דאמרינן במעשה ידיה דכל שאינה ניוזנת אין מעשה ידיה של בעל דלא מפקינן מינה לדידה לא מעשה ידיה ולא מציאתה כי היכי דלא מפקינן מיניה לדידה.

כדי שלא תתגנה. פירש רש"י ז"ל כגון בנדרי ענוי נפש אם ארחץ אם אתקשט, קשיא לי תינח נדרי ענוי נפש דברים שבינו לבינה מאי איכא למימר, ועוד דהא טעמא לאו משום שלא תתגנה היא אלא דאורייתא וכדר' פנחס דאמר כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, על כן נראה לפרש דהכי קאמר הא דאמר ר' פנחס שהנודרת על דעת בעלה היא נודרת איהי מכוונת על דעת בעלה שלא תתגנה עליו והכא כיון דלמיפק קיימא אינה נודרת על דעתו, ודברים שבינו לבינה נמי כיון דלמיפק קיימא שוב לא משתעבדא ליה ואי משום שלא תתגנה על בעלה כשהיא נודרת בדברים שבינו לבינה לא איכפת לה דתתגנה ותתגנה.

דף צ"א ע"א. בת כהן מן התרומה בתרומה דרבנן. כלומר דאילו בתרומה דאורייתא פשיטא דאע"ג דכל באונס לאו זונה היא כדאמר רבא בפרק הבא על יבמתו (נ"ו ב') מכל מקום נבעלה לפסול היא ומפסלא בין לכהונה בין לתרומה כדאיתא בפרק אלמנה לכהן גדול (ס"ה א'), ורש"י ז"ל לא פירש כן במשנתנו.

הא דאמרינן ביאה דעיקר איסורא היא לא קנים וכל שכן מציאה ומעשה ידיה דממונא הוא דלא

ולגבי נדרים נמי אותה דוקא, ועוד דאנן לא קיימא לן כרבי שמעון דדריש טעמיה דקרא בעלמא, ומיהו נראה דמאן דפסק כפסק קמא מן התוספתא למד דתניא התם בפ"ו (ה"א) רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים הפרת נדרים מעת לעת כיצד היו על אשתו חמישה נדרים או שהיו לו חמש נשים ונדרו כולן ואמר מופר כולן מופרין מופר לך לא הפר אלא לה, עד כאן, ומכל מקום לא שבקינן מאי דאתמר בגמרא משום הדין תוספתא דיילמא לא מיתניא בי רבי חייא ובי רבי הושעיא.

ואיכא למידק מאי קא מדמי הגעת זמן דמשנה ראשונה להגעת זמן דרבי אליעזר, דלמשנה ראשונה מדאורייתא אית לה למיכל אבל כאן מדאורייתא אינו מפר עד שתכנס לרשותו וכדכתיב ואם בית אישה נדרה, ויש לומר דהיינו דדחינן עד כאן לא אשמועינן משנה ראשונה והכי פירושו עד כאן לא אשמועינן משנה ראשונה אלא למיכל בתרומה ואפילו בתרומה דאורייתא משום דאין בתרומה אלא חששא דרבנן או משום סמפון או משום חשש דעולא הלכך בהגעת זמן אוקמוה אדינא, אבל בנדרים דאורייתא לא, כלומר דמדאורייתא לא יפר, וכן מצאתי שפירשו זה בתוספות, ויפה פירשו.

ועד כאן לא שמעת ליה לרבי אליעזר אלא בנדרים כדרכ פנחס משמיה דרבא כו'. תמיהא לי דהא קיימא לן בהפרת נדרים כרבנן, חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים, ועוד דסתם ואחר כך מחלוקת הוא במתניתין סתם הבעל מפר בבגר ומחלוקת בבוגרת ששהתה ואין הלכה כסתם, ואילו הא דרב פנחס הלכתא היא דרבא שהוא אמורא והוא בתרא אמרה ולא אשכחן אמורא דפליג עליה, ובכוליה תלמודא משמע דהכין הלכתא וכדמשמע נמי בפרק יוצא דופן (נדה מ"ב) בשמעתא דמופלא סמוך לאיש בפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש, וכיון שכן הואיל והא דרבי אליעזר בההיא שייכא הוה לן למימר דהלכתא כרבי אליעזר, ויש לומר דכולהו ודאי אית להו הא דרב פנחס אלא הא דרב פנחס לאו בכל נזונת איתמרא דהא ודאי יתומה שסמכה אצל בעל הבית ואפילו נזונת משלו ואי נמי בוגרת הנזונת על ידי אב ומשלו אין האב ולא בעל הבית מפירין נדריה ואפילו לרבי אליעזר, ולא עוד אלא אפילו יבמה דקנויה לו מדאורייתא אינו מפר ואפילו לרבי אליעזר, ואפילו בשעמד בדין וברח ונתחייב במזונותיה אלא כשעשה מאמר כדאיתא בסמוך, אלא דרבי אליעזר סבר דכיון שהיא קנויה לו או באירוסין או במאמר והגיע זמנה אף היא נותנת דעתה ותולה בו נדרה, והיינו נמי טעמא דקרא דאמר דארוסה אביה ובעלה מפירין נדריה מפני שנותנת דעתה על שניהם ובשלא נתארסה אינה נותנת דעתה אלא על האב, ורבנן סברי דלעולם אינה נותנת דעתה אלא על בעל ממש שהיא כנוסה לו בין שהיא נשואה של תורה או אפילו של דבריהם כיגומה קטנה שנשא לגדול דנישואיה אינן אלא מדבריהם ואפילו הכי תולה בו נדרה וכדתניא (נדה שם) קטנה שגדרה בעלה מפר לה גאפילו למאן דאמר מופלא סמך

דף ע"ג ע"ב. משנה ראשונה היבם אינו מאכיל. הוא הדין דהוה מצי לאתויי רישא דמתניתין דקתני בהדיא הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, אלא מסתברא דמשום דבסיפא דהאי קתני זו משנה ראשונה אבל בית דין שלאחריהם אמרו כו' ניחא ליה טפי לאתויי האי סיפא ולמידק מינה ולא לאתויי רישא ממש דקתני בה בהדיא אוכלות בתרומה.

הכי גרסינן ברוב הספרים כאן ובמקומה בפרק אף על פי (כתובות נ"ז א') אפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם, ופירש רש"י ז"ל שם במקומה דלאו דוקא חסר אלא אפילו כולן בפני הבעל אין היבם מאכיל וכטעמא דאתמר התם (נ"ח א') דקנין כספו אמר רחמנא והאי קנין כספו דאחיו הוא והאי דקתני חסר יום אחד דניחא ליה למיתני באשה שלא אכלה כלל, אבל רבינו תם ז"ל כתב בספר הישר (סימן ז') דדוקא חסר יום אחד הא כולן בפני הבעל אוכלת והולכת אפילו בפני היבם כיון שהתחילה לאכול בפני הבעל, דאילו מדאורייתא הכין והכין אכלה כיון שהקנו אותה לו מן השמים אלא מדרבנן הוא שאמרו שהיבם אינו מאכיל, וכדמוכח ביבמות פרק אלמנה (ס"ז ב') דקתני היבם והאירוסין פוסלין ואין מאכילין דאלמא דומיא דאירוסין הוא ואירוסין מדאורייתא מאכילין כדאיתא בהדיא בפרק קמא דקדושין (י"ב) דארוסה בת ישראל מדאורייתא אוכלת בתרומה, והא דאסרו ליבם להאכיל היינו להאכיל מחמת עצמו ממש כלומר שתתחיל לאכול מחמתו הא כל שאכלה בפני הבעל אוכלת והולכת אפילו בפני היבם, והכין מוכח בירושלמי (כתובות פ"ה ה"ג) דגרסינן התם הגיע זמן ולא נישאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, וכן העת ה"ר אפרים ז"ל ושם בפרק אף על פי האוכחי יומר בסייעתא דשמיא.

פרק עשירי

במשנה נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה. ראי לנאר קצת בדרך כלל

בטעם הפרת נדרים אב לבתו ובעל לאשתו, ונערה המאורסה דאציה וארוס שניהם מפירין נדריה, אם הוא רק גזרת הכתוב או דיש ג"כ איזה טעם וסברה בזה מהיקש השכלי.

הנה בהפרת בעל לאשתו מצינו בכמה מקומות בגמ' (שבת מו: יבמות כט. לקמן עג:) שאמרו כדרב פנחס משמיה דרבא דאמר כל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת. והא דאינו מיפר רק נדרי עינוי נפש ודברים שבינו לבינה ולא שאר נדרים, ז"ל דמאי דאיכפת ליה לבעל נודרת על דעתו, אבל מאי דלא איכפת ליה לבעל כגון שאר נדרים שאינן לא נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה אינה נודרת על דעתו.

ובי"ש ע"ד בעלה היא נודרת, אין הפירוש שהיא נודרת על תנאי אם יתרצה בעלה, אבל אם לא יתרצה לא יהיה נדרה נדר, דאם כן היה סגי אם ישמע בעלה נדרה ויאמר אי אפשר בדרך או באיזה לשון שיאמר, והא חנן לא חנן הכי (בדף עו:) אי אפשר שמדורי, אין זה נדר, לא אמר כלום. ובעל שאמר בלשון חכם מותר לך לא אמר כלום (שם). וזה לשון הר"ן לקמן (דף עג:) סד"ה ואיכא דילפי מהכא כו': דהא אע"ג דאמר דע"ד בעלה היא נודרת, אפ"ה צריך בעל שיפר לה באותו לשון שקצבה לו תורה וגזרת הכתוב הוא, ומש"ה אין כל הלשונות שווין בו כו' עי"ש. והמהרי"ט בראשונות סי' ד' כתב וז"ל: דהא דקאמר כל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת, לא הוי טעמא דמש"ה בעל מיפר, דאי הכי לא הוי צריך לשון הפרה וכל האמור צענין ציוס שמעו, וכיון דאמר אי אפשר ליבעל. אלא הא דרב פנחס כעין פרכא הוי דלא גילף מנדריים לבעלמא, דשאני נדרים דטעמא רבא אית בהו דכל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת, ומשום הכי זכתה ליה תורה לבעל להפר בלא חקירת חכם, אבל עיקרא דמילתא לא הוי אלא גזרת הכתוב, וכן פי' הר"ן ז"ל דגזרת

הכתוב הוא, והא דרב פנחס טעמא לקרא הוא דקאמר עי"ש.

ועיין יבמות (דף ט:) טעמא מאי אמר רחמנא בעל מיפר, כדי שלא תתגנה על בעלה, דלכאורה משמע דטעמא אחרינא הוא על הא דבעל מיפר. אמנם כבר כתב שם הרשב"א בחדושו דחד טעמא הוא, דהא דא"ר פנחס שהנודרת ע"ד בעלה היא נודרת, אידי מכוונה ע"ד בעלה שלא תתגנה עליו. ובל' זה הטעם הוא בהפרת בעל לאשתו. אבל בהפרת אב לבתו לא מצינו מפורש בגמ' שיאמרו משום דכל בת הנודרת בעודה ברשות אביה שהיא נודרת ע"ד אביה. וגם לפמ"ש לעיל בשם הרשב"א דהא דנודרת ע"ד בעלה הוא מטעם דאידי מכוונה שלא תתגנה על בעלה, בבת לאב מאי שייך שלא תתגנה עליו.

ואולי יש לומר דמטעם איזה נגעו זה, ולהכי היא נודרת ע"ד אביה, שחוששת על קפידת אביה בנדריה, כי האב זכאי בביתו בקדושה, ואם היא נדרנית אפשר שלא יקפלו בני אדם עלי' לישאנה, והוא זכאי בקדושה בכסף כו'. ומוכרחים אנו ג"כ לומר דעיקר הקפידא על נדרנית הוא בנוודרת בדברים שיש בהם עינוי נפש או בדברים שבינו לבינה. וע' כתובות (דף עג:) המקדש את האשה ע"מ שאין עלי' נדרים כו', וצבירייתא שם באלו נדרים אמרו שלא תאכל בשר כו' ושלל מתקשט בצגדי צבעונים כו', רב אשי אמר כו' דקפדי בה אינשי הוי קפידא קפידא, מידי דלא קפדי ביה אינשי לא הוי קפידא קפידא, וע"ש בתוס' דהיינו כשהתנה בסתם ע"ש.

ולשיטת הרמב"ם [שיבאר לקמן] דסובר דאב מיפר לכל נדרי בתו אפילו בשאר נדרים שאין בהן עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה, יסבור דהפרת האב אינו מטעם מידי דהוי קפידא לאינשי, אלא כיון שמשועבדת ברשות אביה לקדשה אפילו למוכה שחין, כל מעשיה תולה בדעת אביה, ואפ"ה גזרת הכתוב הוא דהאב דוקא בלשון הפרה

צריך שיאמר לה ולא בלשון אחר. וע' צ"ח ס' רל"ד
ס"ק ד' הביא בשם הדרישה שגם צ"ח שייך הטעם
דבתו נודרת על דעתו.

וידי"נ הגאון ר' אלי' דוד תאומים נ"י אב"ד
דק"ק פאניוועז, הביא ראיה דגם בנדרי
בת ברשות אביה דג"כ הטעם לגזירת הכתוב דאב
מפר הוא מטעם דנודרת ע"ד אביה, מגמ' דגיטין
(דף פג:) דקאמר שם השי"ר רש"א לדברי ר"א, וכי
היכן מצינו שזה אוסר וזה מתיר, ופריך והרי הפרת
הבעל דאשה נודרת ובעל מיפר, ומשני התם כדר"פ
משמ"י דרצ"א דאמר כל הנודרת ע"ד בעלה היא
נודרת ע"ש בפרש"י, וא"כ אכתי תיקשי הרי הפרת
האב דהצת נודרת ואביה מפר ונמצא זה אוסר וזה
מתיר, ומוכרחים אנחנו למצו"ג ג"כ על דרך זה דכל
הנודרת ע"ד אביה היא נודרת ודפח"ח.

ומעתה נחקורה עוד צנערה המאורסה דאביה
ובעלה שהוא הארום מפירין נדריה
ביחד, אם הטעם הוא ג"כ משום דנודרת ע"ד
שניהם, ולכן צעין שיהיו שניהם מפירין, או דהכא
ליכא האי טעמא. וקצת ראיה יש להוכיח דהכא
שאני, דהא נערה המאורסה שהאב והארום מפירין
נדריה הוא אפילו בנדריים שנדרה קודם שנחארסה,
ולכא למימר שנדרה אז ע"ד הארום, שלא היה אז
ארוסה כלל ולא נדרה אלא ע"ד אביה בלבד, ואפ"ה
צריך שיפרו שניהם. ואולי כיון שעומדת להתארס
יהבה דעתה ג"כ ע"ד מי שתהיה ארוסה לו. ויש
לעיין דא"כ בקטנה בת י"א שנה שנדרה נצדקין,
דאם היא ארוסה הדין ג"כ שאביה והארום מפירין
נדריה כמבואר בר"ן, וקטנה אינה עומדת להתקדש
ע' קדושין (דף מא.) אסור לאדם שיקדש את בתו
כשהיא קטנה, וצ"ה ג' לא יהבה דעתה עליה וצ"ע:

דף סז הפר האב ולא הפר הבעל אינו מופר
עד שיפרו שניהם.. בטור ס' רל"ד

הביא פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן, שהרמב"ם סובר
שצריך שישמעו שניהם ביום אחד, אבל אם שמע אחד
מהם היום והפר, והשני שמע ביום שלאחריו והפר
אינו יכול להפר. וכתבו הב"ח והט"ז, ולמד זה
מדכתיב ושמע אישה ביום שמעו, דהך ביום שמעו
אין לו פירוש, דפשיטא ששמע ביום ששמע. אלא
ודאי דקאי אדלעיל מיניה, ושמע אביה וגו', וע"ז

אמר דגם הבעל ישמע באותו היום ששמע האב.
והרמב"ן כתב שכל אחד מיפר ביום שמעו אע"פ
שלא שמעו ביום א'. וכתב הב"ח דנראה דגם
הרמב"ן מודה דא"א לפרש הקרא אלא דשמע
הבעל ביום שמעו של האב, אלא דס"ל דלא כתב קרא
הכי לומר שאין הנדר מופר אלא א"כ שמעו שניהם
ביום אחד, דודאי הפרה איכא אע"פ שלא שמעו
שניהם ביום אחד, וכדמשמע מאידך קרא דכתיב
ואם ביום שמוע אישה יניא אותה, דמשמע באיזה
יום שיהיה ושמע והפר, אפילו ביום שלאחריו. אלא
קרא קמא אצטריך לאורוי דאע"פ שהאב הפר ביום
שמעו, ואח"כ שמע גם הבעל ביום שמעו של אב
והחריש לה וקמו נדריה, ולא אמרינן כיון ששמע
הבעל בו ביום שהפר האב והחריש לה הבעל
מסתמא הסכים להפרת האב, וכאלו הפר גם הוא
הבעל, אלא אינו מופר. ואצ"ל אם לא שמע הבעל בו
ביום שהפר האב אלא למחר והחריש לה, דפשיטא
דאינו מופר עכ"ל הב"ח וע' בט"ז.

וע"פ פ' ה' הב"ח אפשר ליישב לשון המפרש בכתב
ד"ה ולא הפר הבעל אלא שתק מעל"ע,
דאין לו מובן. וע' בהגהת הרש"ש שהקשה הא' זה
הוי קיום, וא"כ מאי קאמר תו ואצ"ל שקיים א'
מהן. אבל לפי הנ"ל ניחא, דכוונת רש"י אע"פ
ששמע הבעל שהאב הפר והוא שתק, דלא נימא
דשתיקתו הוי כהודאה שמסכים להפרת האב, ולא
ששתק ע"מ לקיים, קמ"ל כיון דשתק כל מעל"ע
שתיקתו הוי כקיום ואצ"ל שקיים בפירוש. ועי'
בציאורי הגר"א ס"ק י"ג:

בר"נ ד"ה קיים א' מהן צריך למימר בו, אבל
הבא חדא מילתא היא ועדיפא מינה
עכ"ל. ע' ערוזין (דף עו.) ריש פ' חלון דמשני זו
ואצ"ל זו קתני אע"ג דשם ג"כ חדא מילתא ועדיפא
מינה, וביצמות (דף יג.). רבא אמר זו ואצ"ל זו קתני
דהוא ג"כ כה"ג. ואולי י"ל דעיקר פרכתו כיון
דהתנא גופי' אומר ואצ"ל, א"כ באמת ל"ל למיתני.
והרשב"א בחידושו כתב משום דידע דאיכא צ"ה
צריכותא לאלומי קא מקשה עלה לצרורי מלתא. וע'
לעיל (דף יד:) ובתוס' מעילה (דף טו.) ד"ה השתא יש
לומר כו' ובכריתות (דף יו:) השתא יש לומר חתיכה
אחת מחייב שתי חתיכות מיצעי' ומשני זו ואצ"ל זו

ב וקודם שנת י"ג לזכר וכו'. פירוש קודם שנת י"ג ויום אחד לזכר דהיינו קודם ראש השנה ה' של י"ג לזכר וקודם ראש השנה של י"ג לנקבה וכן פירש רש"י. ובספרים אחרים מספרי רבינו כמוז וקודם שנת י"ג לזכר וי"א לנקבה וכו' וכן הוא בשלחן ערוך (סע' ה) [ב] אם עומדת וצוחת שנודדת על מנת שלא יכול בעלה להפר:

וכן הוא נשלמן ערוך (פ' ה') (ב) אם עומדת וצווחת שנודרת על מנת שלא יכול בעלה להפר: [כב] קיים לאשתו וכסבור שאינו לשון הקם וכו' ביום הפר לה: לא ידע שצריך להפר ביום שמעו ועבר היום: קיים לה ואחר כך הפר לה ואחר כך נשאל על ההקם: [כג, א-ג] קיים לה יכולה להשאל לחכם: [כד] הפר לה קודם שמיעה ואחר כך שמע אינו צריך לחזור ולהפר:

סימן רלד

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

קיים לה א שתק לעצרה: אמר לה א אישוי שתדורי או בטל או אין זה נדר
[א או א] זה כלום: [טב] אמרו לו אשתך
נדרה ואמר בלבי היה להפך לה
והפרכי: [כג] החריש לה הבעל או
קיים לה והלכה אצל חכם והתיר לה:
[טב] נדרה שלא תלך לבית האבל או
לבית המשתה או לבית אביה ואמה מפר
לה בעל: נדרה שלא לילך במחול או
שלא לשורר או שלא לשמוע קול שיר
או שלא להתקטט בבגדי צבעונין מפר
לה בעלה: [טז] נדר ברצון אשתו שלא
לקרב אליה עד זמן פלוני: [עד] נדרה
לשתות סם להתעבר נדרי יכול להפך:

**א האב מפר נדרי בתו כל זמן
שהיא קטנה או נערה. וזו**

פשוט: **וּמִשָּׁא אֶפְּלוֹ גִדְרָה עַל דַּעַת רַבִּים. כֵּן כְּתוּב הַמִּסְפּוֹת** (גיטין לה: ד"ה אגל) **וְהִרְאָשׁ** (שם פ"ד סי' מ) **וְהִרְשָׁצ"ל** (שם לה: ד"ה מנא) **וְהִרְצָן** (שם יט: ד"ה אמר) **וְהִמְרִדְכִי** (שם סי' שטו) **נִפְרַק הַשּׁוֹלֵם וְכֵן כְּתוּב קמ"ג** (ל"ח רמא דף ע"ו ע"ב) **וְכְתוּב הִרְאָשׁ דַּלְפֶּשֶׁר דַּלְפִּילוֹ יִצְטַל הַנֶּעַל** (עו) **קוֹנֵם שְׂאִינִי עוֹשֶׂה עַל פִּי אָבָא וְעַל פִּי אֲבִיךָ עַל פִּי אַחִי וְעַל פִּי אַחִיךָ. [עא] קוֹנֵם שְׂאִינִי עוֹשֶׂה עַל פִּיךָ. [עב] גִּדְרָה שְׁלֵא תַחַן תִּבְּן לִפְנֵי בִּהְמוֹתָי. [עג] גִּדְרָה שְׁלֵא לִרְחוּץ פְּנֵי יְדֵי וְרִגְלֵי אוֹ שְׁלֵא לְמוֹזֵל לִי אֶת הַכּוֹס:**

א [x] האב מפר נדרי בתו כל זמן שהיא קטנה או נערה אפילו נדרה על דעת

ר"ד א האב מפר וכו' אפילו נדרה על דעת רבים. כן כתבו המוספות בפרק השולח (גיטין דף ל"ה:) דל"ה חבל נשאת דלענין

פרישה

(ג) וקודם שנת י"ג צִוּר וי"ב אֶנְקְבָה וכו'. פירוש קודם "שימחיל" שנת י"ג לומר דהיינו קודם שיש לו י"ב שנה ויום אחד, וכן י"ב לנקה ר"ל "שימחיל" י"ב דהיינו קודם שיגמור לה י"א שנים ויום אחד:

דרישה

רצד [א] **האב מפר גדרו בתו וכו'.** כתב הרא"ש כיון דסתם אשה אדעת אביה א*] או בעלה נדרה לכן אפילו אם אביה או בעלה נתן לה רשות לידור אח"כ ביום שמעו יכול להפר:

הגהות והערות

ובדרוס וילנא העתיק "או אין זה כלום:" [*] חש"ך בס"ק ד הביא את דבריו אלו (ועיין גם בב"ח ס"א), ובידות נדרים (יד שאול ס"ק א) כתב שלא מצא בדברי אר"ש שגם בת נודרת על דעת אביה (ועיי"ש ערך), ולכאורה יש להוכיח כן מגמגמי גיטין (פג:), עיי' בזה באור שמח (להלכות נדרים פ"ג ה"ט), וגם בשו"ת רמב"א (ע"י סימניו ש"א) כמבואר כן להלריא:

ב וקודם שנת י"ג אָזר וכו'.
לזכר דהיינו קודם ראש השנה ז'
של י"ב לנקבה וכן פירש רש"י. ובספ'
וקודם שנת י"ב לזכר וי"א לנקבה וכו'
ור"ל קודם שנשלם י"ב לזכר ויום
אחד וי"א לנקבה ויום אחד. ואע"ג
דבבא ז' לכאורה לא אִנטריכט קאמער
בגמרא אינטערין סלקא דעתך אמינא
סתמא ב"ב צעיא בדיקה לנקבה
וב"ג לזכר ומקמי הכי לא צעיא
בדיקה אבל היכא דחזוין להו
דחריפא טפי מיבדקי מקמי הכי
קמ"ל. ותו קאמער בגמרא (דה מה):
דמקמי הכי אפילו אמרי אינהו
יודעים אנו ולאחר י"ג ויום אחד
לזכר ולאחר י"ב ויום אחד לנקבה
אמרי אינהו אין אנו יודעים אפילו
הכי לא נסמך עלייה: **ובתב**
הרמב"ם שם (ה"ג) וכן כתב הסמ"ג
(שם) דהך מילתא דנדריהם קיימין
אף על פי שלא הביאו סימנים ועדיין
לא נעשו גדולים מדברי תורה הוא
שהמופלג הסמוך לאיש הקדישו
[הקדש] ז' ודברו דבר עכ"ל והוא
פלוטמא דרב כהנא ורבי יוחנן ורש
לקיש שם (דף מ"ו:) ופסק כרבי
יוחנן ורש לקיש דמדאורייתא הוא.
וכתב עוד הרמב"ם שם (ה"ו) צמה
דברים אחרים שנת י"ב ויום אחד
נדריה קיימין בשלא היתה צרשות אז
או צרשות בעל וכו' ויחזאר בסימן
שאחר זה: **ובתב** עוד בסוף
הלכות שבעות (פ"ב ה"ו) קטנים
שנשבעו והן יודעין טעם השבעות
אף על פי שאינן חייבין כופין אותן
לעמוד בדבריהם כדי לתנכם ולאיים
עליהם כדי שלא ינהגו קלות ראש
בשבעות ואם היה הדבר שנשבעו
עליו דבר שאין הקטן יכול לעמוד בו
אלא אם כן יצוק כגון שנשבע שיעום
או שלא יכלל בשר זמן מרובה מכה
אזומו אצוי או דבר וגוער בו ומרחיק
לו שהואר שבעוהו כעיי שלא יהיה
רגיל להקל ראש בשבעות עכ"ל ודין
שבעות ונדרים צוה אחד:

דרכם דרשעים להיות קלים בנדרים. ולפי שבושט⁷⁴ לאדם לומר דפי' הכי נדרו. משקר ואתי לידי תקלה. ולכך אין פותחין בדברים הללו. ונדרים חלים אפי' על דבר מצוה⁷⁵ כגון קונס סוכה עלי ותפילין או ציצית וזה חומר בנדרים מבשבועות אבל אם אמר נדר שיאכל נבלה או ילבש שעטנז אינו נדר⁷⁶ דכתי' "לאסר אסר" שאוסר על עצמו דבר המותר לו ולא שיתיר דבר האסור. ד. **בנעריה**, — אבל נדר קטנה אינו כלום ומשבגרה אינה ברשות אביה להפטר.⁷⁷ ו. **ואם הניא אביה אתה** — הנערה כמו שפחה לאביה וכשהיא נודרת מדעת⁷⁸ אביה היא נודרת כמו אשה אדעת בעלה⁷⁹ ומשום הכי בידם להפטר, ומיהו האב מפר בין נדרי ענוי נפש בין שאר נדרים⁸⁰ אבל הבעל אינו מיפר אלא נדרי ענוי⁸¹ דכתי' "לענות נפש אשה יקימנה ואישה יפרנה" וטעמא שלא תתגנה על בעלה⁸² ודברים שבינו לבינה⁸³

ישמעאל בר⁸⁰ יוסי מדמחיה קצרה⁸⁰ באוכלא דקצרי, דשכיחי אפקורי דמצערי רבנן דהוה ליה לאסוקי אדעתיה⁸¹ ואע"ג דא"ר ישמעאל משום אביו⁸², אילו פייסוך בני אדם דמשמע דאין פותחין בהרטה⁸³, איהו כהלכתא סבירא ליה ופתח במה דמחיה קצרה⁸⁰ וההיא דעלתא⁸⁴ לרגלא דשרא ר' יוסי כיון דהות אמרה קודם הנדר דתעלה לא חרטה היא דזה הוה בשעת הנדר⁸⁵ [ומשום הכי הארכתי בדברים שראיתי רוב⁸⁶ בני אדם נכשלים בדבר זה] והלכת' דפותחין דהוה ליה לאסוקי אדעתא. ואין פותחין לאדם לא בכבוד אביו ולא בכבוד אמו⁸⁶ וכ"ש בכבוד שמים⁸⁷ כגון⁸⁸ "יש בוטה כדמקרות חרב" וכגון⁸⁹ כל הנודר נקרא רשע דכתי' "כי תחדל לנדר" וכת' [ד' קנ"ג א']⁹¹ "שם רשעים חדלו רגז" ויליף חדל חדל, ותנן⁹² האומ' הרי עלי כנדרי כשרים אין בכך כלום דאין דרך כשרים לנדור, כנדרי רשעים⁹³ כי

כתובות מ"ז א וס"ז ות"י לכאן ולפס' י"ז.

78 צ"ל אדעת.

79 נדרים ע"ג ב' שבת מ"ז ב' ועוד.

80 וכן דעת הרמב"ם בפ"ב מה' נדרים ה"א ואחריו הסמ"ג לאוין רמ"ב, ובת' הרמב"ם ד' לפס"א סי' ל"ה כתב דבינו משטתיה דקרא שלא נאמר לענות נפש אלא כבעל, אבל עיי' ספרי קניא וקניו וירושלמי נדרים פ"א ה"א (ועיי' רמב"ן לפס' י"ז נ"ב) ל"ט לפס' י"ז) ובבבלי שם ע"ט ב' ורא"ש שם ור"ן במשנה ע"ט א' ובד' ס"ח א' ד"ה לומר, ובת' הרמב"ם שם מיישב דההיקש דספרי שאינו לא בשני התלמודים ולא בתוספתא (לכאורה נעלמו ממנו דברי הירושלמי) דברי יחיד הן ודלא כהלכתא, ועיי' גם כ"מ שם וש"ע י"ד סי' רל"ד סי' נ"ח ועיי' הגר"א שכתב דא"א לדחות דברי הספרי והירושלמי.

81 רש"י עפ"י ספרי קניא, נדרים פ"א מ"א ושם ע"ט א' ועוד תוספתא שם פ"ז א'.

82 פסוק י"ד.

83 יבמות צ' ב' וע"ש תוס' ישנים ועיי' תוס' שם פ"ט א' ד"ה מאי. נדרים ע"ט ב' ומ"ט א' ע"ש ר"ן ד"ה לומר ספרי וירושלמי שם.

59 שם כ"ג א', וצ"ל ב"ר.

60 צ"ל קצרה, והוא כובס.

61 וע"כ לא ה"ו גולה.

62 שם כ"א ב'.

63 ע"ש מ"ה הקונטרס ורא"ש ור"ן.

64 צ"ל דעלתה, שם כ"ג א'.

65 במ' ה' וט' הרבה.

66 שם ס"ד א' כדעת חכמים.

67 שם אפי' לר"א.

68 משלי י"ב י"ח.

69 שם כ"ב א' ועיי' גם שם ע"ז ב'.

70 דברים כ"ג כ"ג וצ"ל וכו'.

71 איוב ב' י"ז.

72 נדרים כ"ב א' וט' א'.

73 י"ל מלת נדר.

74 צ"ל שבושא.

75 שם ט"ז א' וב', ושם פ"ב מ"ב ועיי' גם ירושלמי שם פ"א ה"א וירושלמי גזיר פ"א ה"ב.

76 וכן דעת הרשב"א כת' סי' תרס"ו מסעם אחר ובש"ע י"ד סי' רס"ז סי' ה' ור' הב"א ב' דעות ועיי' גם רמב"ן לפס' ג'.

77 רש"י עפ"י ספרי קנ"ג וכן מ"א ולי"ט, וראה עוד

ככל נזירות דעלמא רק דהשתא צעל מיפר מיגו גיז
מכאן ולהבא או דאפשר דזה ג"כ לא מצי צעל לעשות
להפסיק צאמנע הנזירות דכיון דחלה על יום אחד תו
מתפשטת על כל שלשים יום ולא עדיף כח צעל
להפסיק צאמנע הנזירות מה שאין צכח הנודר צעמנו
לכן אם לא יעקור למפרע תו תהי' להבא צענוי שלא
לשחות יין עד גמר הנזירות לכן מיעקר עקר כאלו
נחצטלה למפרע אף שלא צרונה, ופשיט דהגם
דהנודר גופיה שאומר הריני נזיר יום אחד מתפשט
על כל ל' יום זה דוקא התם שאם לא תחול הנזירות
רק על יום אחד אינה נזירות כלל דאין נזירות פחות
מל' יום אבל אחרי שחלה כדין ורק הצעל מיפר שפיר
מצי לגזי מכאן ולהבא וכמו בקונס כללי לזר פדא
דסבר דלא פקע צכדי וכמוש"פ ר"ן צסם רבינו יונה
(צדק כ"ט מנדרים) ואפ"ה צעל מצי מיפר ולכן מציא
כולהו צרייתות ומשניות דנזירות דרק בזה מספקא
ליה ודו"ק:

ובזה יתפרש דברי הגמ' בנדרים (דף ד') למה לי
היקשא כו' דילמא גבי נדרים הוא דמיפר משום
דלא אית ליה קיצותא אבל גבי נזירות דאית ליה קיצותא
דסתם נזירות שלשים יום אימא לא [מצי צעל ואז
להפרי] קמ"ל, צמוצן חדש כן דנדרים שפיר מצי לגזי
צאמנע מכאן ולהבא דגם הנודר צעמנו מצי ליתן קצבה
לנדרו רק יום אחד כפי רצונו אבל בנזירות דהנודר
צעמנו אינו יכול לקבל נזירות פחותה משלשים יום
סד"א דהם לא יוכלו לגזי מכאן ולהבא דכיון דחלה תו
מתפשטת גם עד גמרה ולעקור למפרע לא מצי קמ"ל
דמפריין וזה נכון, ויעיין הגהות משצ"ץ הקטן סימן
ת"י ודו"ק. ובה רצייתי לפרש דברי הגמ' נדרים (דף
ע') דבעי קיים לשעה מי מצי מיפר אח"כ ופשיט מהא
דאמר בנדרה צנויר ושמע צעלה ואמר ואני אינו יכול
להפר נימא דאיהו קיים לנדרה רק לשעה ובה מתפס
נזירותו ולאח"י מצי מיפר שלה ומשני קסבר כל האומר
ואני כמ"ד קיים ליכי לעולם דמי, דנראה דוקא בנזירות
דכיון שקיים לשעה את נזירותה הוי כאומר הרי את
נזירה לשעה והוי כנודר עצמו שאמר הריני נזיר שעה
דנזירותו מתפשטת שלשים יום דודאי באז המדיר צנו
בנזירות שעה הוי נזיר שלשים יום כן צשהקים צעל
לשעה הויא נזיר שלשים יום דמתפשט ההקמה אבל
בכל נדרים דעלמא כי מתפס בנדרה אינו רק קיום

לשעה וכמו הנודר לשעה. אבל רבינו כתב צמפורש
איפכא לקמן פי"ג הי"א שצכל נדרים שהתפס עצמו
בנדרה הוי כאומר קיים לעולם ותו לא מצי למיפר
יעו"ש ודו"ק:

הלכה בא נדרה אשתו ב':

הנה צהקמה פשיטא דצטעות לא הוי כלום ויכול לחזור
אח"כ ולהפר כיון דנשאלין על ההקס דשאלה
משוי כעין טעות כש"כ דטעות מעיקרא לא חל כלל
רק צהפרה דאין נשאלין על ההפר צעי למילף מקרא
ודו"ק ועיין ר"ן:

פרק יג

הלכה ז המפיר נדרי אשתו צריך להוציא
בשפתיו:

הנה צירושלמי פרק מי שאחזו צהך צבדקין את מי
שנשתתק נכתוב גט לאשתך והוא אומר הין
לאימך והוא אומר לאו לאשתך והוא אומר הין לאחותך
והוא אומר לאו אף צעדיות כן כו'. [פירוש צבדקין
אותו צהרכנה לענין עדות ג' פעמים] אף בנדרים כן,
פירוש שמיפר נדרי אשתו צנשתתק ואמרו לו אתה
מיפר נדרי אשתך ואומר הין אתה מיפר נדרי אמך
ואומר לאו דאע"ג דהפיר צלצו אינו מופר הכא
צהרכנה מהני. אולם אפשר לפרש דברי הירושלמי דסבר
דאדם מיפר ע"י שליח א"כ שואלים אותו נפיר נדרי
אשתך והוא משיב הן. וז"צ צפירוש הירושלמי
והמפרשים לא דקו בזה צמחכ"ת ודו"ק:

הלכה ז האומר לאשתו או לבתו כל הנדרים
שתדורי ב':

הנה צמשנה לא מזכר רק האומר לאשתו וכן קראי
דדריש צספרי או מאישה יקימנו או מנדריה
עליה נדרים שהן עליה כו' הכל צצעל. ונראה כי הוא
מושכל, דצפרק המגרש אמר לא מצאנו זה אוקר וזה
מתיר ופריך והרי הפרה ומשני דכל הנודרת ע"ד צעלה
היא נודרת ולפ"ז ע"כ צהפרת אצ ג"כ על דעת אציה
היא נודרת ולפ"ז הגם דזה חוק מחוקי התורה מכל
מקום יש טעם מפני שנודרת ע"ד אציה וצעלה
וכמוש"כ הר"ן ע"ג. ונחצונן צהפרת צעל חצינא
דחתמנא לא חילקה ונחנה כח ההפרה לצעל אף צמקום

לקמן דהיכי דחשכ לקיים בשפתיו זה לא הוי היקס, כאן מה דחשכ להוציא בשפתיו לא על ההקמה רק למיתפס נזירותו אבל מתוך זה חזינא דניחא ליה בנזירותה והוי הקמה בלב וסגי ואף כי נשאל על נזירותו מכל מקום אינו יכול להפר לה, או דנאמר דמוכח דקיים לה כדי שיהי' צמה למיתפס נזירותו אבל כיון דשאל הוא תו לא ניחא ליה בנזירותה, ומסתברא כפן הא', ואם כה מדוקדק לשון הגמ' דנשנויא מסיק אי מיתשל אהקמתיה מני מיפר כו' דלפי מה דס"ד בטעמו משום דבעל מיעקר עקר וכי מיפר מבטל נדרו ג"כ ולא מני למיחל דברו לפ"ו אם מיתשל על נזירותו ובטל למפרע מה שאמר ואני אף שעל מה שזמרה אשמו לא איכפת ליה אם תקיים את נזירותה ככ"ו כיון דעקר נדרו מני מיפר, אבל כיון דטעמו דמשום דאמר ואני כמו שקיים לה דמי רק כי מתשל על מה שהקים לה שמתחרט ע"ז אז מני להפר אח"כ אבל אי לא היינו שנשאל על קבלת נזירותו לצד אז נשאר כמו שהקים לה בלבו ולא מני מיפר לה אח"כ ודו"ק:

הלכה ב המקיים נדרי בתו או אשתו כו' ומתיר לו הקמתו וחזור ומיפר לה בו ביום:

הגה הפוסקים נחלקו אם יכול להשאל אחר יום השמיעה אם שעות שלא היה יכול להפר עולין ליום השמיעה. ומקורו טהור מדברי הרא"ש בפירושו לנדרים שכתב (נדף ע"א) על הא דבעי נדרה ושמע בעלה וגרשה ואהדרה ציומא דפליגי צוה הצבלי והירושלמי עיי"ש באורך. ואין לומר דלרבינו נדחה זה דהך גמרא בשמע אז ג"כ מיירי ותו מוכרח לומר דאהדרה ציומא דאל"ה לא מני להפר כיון דאין שמיעת האז עם הבעל כאחד, ז"א דאכתי מה נעשה בגמרא, דאמר ת"ש נדרה והיא ארוסה ונתגרשה ונתארסה צו ציום כו' הצ"ע בשלא שמע א"ה מאי אריא צו ציום כו' הרי מפורש דבשמע ארוס אף שלא שמע אז לא מיפר רק ציום שמיעתו של הקודם ובעי שמתארס צו ציום צאותו יום ששמע ראשון, ומוכרח דעולה לה שעות שלא הוי מני להפר, וזע"ק שהרא"ש בפקיו כתב ואינו צריך שיפר ציום ששמע הבעל דכיון שמת הבעל ציום שמיעתו ירש האז זכותו ומיפר ציום שמיעתו. ולכאורה היה נראה לומר דשאני גבי אז דמקודם לא היה צרשיתו ועכשיו צרשיתו רשות חדש שפיר מני

דאינה נודרת על דעתו דודאי הפרת בעל לא גרעא מהפרת ארוס דלבעל זכייתו באשתו גדולה מזכיית הארוס ובכ"ז אמרינן דארוס מיפר בקודמין בנדרים שנדרה עד שלא נתארסה אע"פ שלא נדרה על דעתו חזינא דהתורה נתנה זכות לבעל אף במקום שאינה נודרת ע"ד להפר, וכל חוקי התורה כן כמו דלמדנו מפסיון בכור שחוק ל' הוי נפל ובכ"ז גם בכלל לו חדשיו אינו נפדה רק אחר ל' יום וכיו"ב. אולם באב לא מנאנו שבמקום שאינה נודרת ע"ד שיכול להפר א"כ גבי אז ליכא קו"ח דר' אליעזר דמה נדרים שבאו לכלל איסור מפיר כש"כ מה דלא באו לכלל איסור, דיחכן לומר דבהפרת אז בנדרים שכבר חלו מפיר משום שנדרה על דעתו של אז אבל בנדרים שלא חלו דכי מפיר והיא נודרת הרי אע"ג דגילה דעתו דאינו רוצה ומקפיד בכ"ז היא לא חששה לזה ונודרת א"כ אינה נודרת על דעתו ולכן לא מועיל ההפרה, אבל בצעל דחזינא דארוס מפיר בקודמין אעפ"י שלא נדרה על דעתו א"כ איכא קו"ח ולכן צריכי קראי גבי בעל אישה יקימנו כו' ודו"ק. אמנם הא דלא מקשה בהגרא מהפרת אז משום דגבי אז כיון דהיא קנויה לאז הזכות למכור בקטנותה ומעשי ידיה וכל שבה נעוריה לאציה ויש לו זה קנין ממון לכן יכול להפר את נדרה וקנא דומה לעבד דכופהו, לכן נתנה לו תורה זכות להפר אבל בצעל דאין לו זה שום זכות ממון מה"ט פריך שפיר דזה אוסר וזה מתיר דומה להך דמותרת בגט משני מה שנשתייר מקדושי ראשון דפריך זה אוסר וזה מתיר ודו"ק:

שם וכן האב בעצמו לא שלוחו:

ג"ב בספרי מפורש דהך דר' יאשיה ור' יונתן גם באב דכתיב אציה הניא תרי פעמים למעט שלוחו יעו"ש:

הלכה יב אינו יכול להפר ושניהם נזירים כו':

מסתפקנא טובא היכי דנשאל אח"כ על נזירות שלו האם יכול להפר את נזירותה אח"כ כמו היכי דנשאל על הקמתו או דכאן לא שאל רק על נזירותו אבל צמה דגילה דעתו דניחא ליה בנזירותה ע"ז לא שאל ואף דעל דיבורו ואני שאל מכל מקום נשאר כמו הקמה בלב לצד שג"כ מוקס, ומה שיבאר

י. אע"פ שכל נדרי האשה נודרת היא על דעת בעלה, מכל מקום אין הבעל מיפר אלא בנדריה של 'עיניו נפש' ודברים שבינו לבינה כ"א.

יא. גם הטעם שאב מיפר נדרי בתו הוא משום שהבת נודרת על דעת אביה כ"ב. [ועיין בהערה כ"ג].

כא. ופרטי דיני 'עיניו נפש' ו'בינו לבינה', יבוארו אי"ה להלן פרק לט.

כב. שו"ת הרשב"א [ח"ד סימן שי, וכדלהלן הערה כד], דרישה [סימן רלד אות א] בשם הרא"ש, [והו"ד בש"ך שם ס"ק ד], עיי"ש. [ואמנם עי' בישועות יעקב (א"ח סו"ס קכח ד"ה והנה, מדברי בן המחבר) וב'ידות נדרים' (להגרי"ש נתנון זצ"ל, ב"ד שאול' ס"ק א) שהעירו שלא נמצא כן בדברי הרא"ש שגם בת נודרת על דעת אביה, עיי"ש עור]. וגם בפירוש רבינו יוסף בכור שור [פרשת מטות, פרק ל פסוק ו] כתב שנערה היא כמו שפחה לאביה, ועל דעת אביה היא נודרת כמו שאשה נודרת על דעת בעלה. והנה בגמרא בתולין יא: אמרו דיש ראייה דאזלינן בתר רובא מהא דאמר רחמנא דמכה אביו יהרג, ואי לא אזלינן בתר רובא, ליחוש דלמא לאו אביו הוא. וה'ידות נדרים' [להגרי"ש נתנון זצ"ל, ב"ד שאול' סימן רלד ס"ק א] כתב להקשות אמאי לא הביאו ראייה לכך דאזלינן בתר רובא מכך שזיכתה תורה לאב להפר נדרי בתו, ואי לא אזלינן בתר רובא, ליחוש דלמא לאו אביה הוא, ואיך יכול הוא להפר נדריה. [והוסיף שקושיה זו היא גם לשיטת הרמב"ם דמדאורייתא ספק דאורייתא לקולא, שהרי בנדון זה דאיתחזק הנדר, ואילו הפרת האב אינה אלא 'מיגז גיז' מכאן ולהבא, א"כ היה לנו לומר דעד עתה בחזקת איסור עומד, וממילא אין ספק מוציא מידי נדר]. וכתב ליישב שכיון שהפרת אב היא משום ש'כל הנודרת על דעת אביה נודרת' [וכנ"ל], א"כ מכך שהאב מיפר נדרי בתו אין ראייה דאזלינן בתר רובא, משום שגם אם לפי האמת אין זה אביה, מכל מקום כיון שהבת סבורה שהוא אביה, הרי היא נודרת על דעתו, ושפיר יכול להפר, ולא גרע ממי שנודר על דעת אדם מסויים, שאדם זה יכול להתיר, עיי"ש שהאר"י בזה. [ולכאורה לדבריו הו"ל למימר שגם בת מאומצת שאינה יודעת שהמאמץ אינו אביה, יוכל הוא להפר נדריה, שכיון שהיא סבורה שהוא אביה הרי היא נודרת על דעתו, ועי' מה שהביאו בנדון זה בספר 'ברכת אליהו' (חו"מ ח"ג עמ' רלא-רלה) ובספר 'על בן אמצת לך' (עמ' קנט)]. ובדומה לזה כתב בשו"ת בית יצחק [אבהע"ז ח"א סימן כט אות ד] לגבי גר שנתגייר ויש לו בת קטנה שנולדה קודם שנתגייר, דאף שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואינו נקרא אב, וממילא היה צריך להיות שלא יוכל להפר נדריה, [וכתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סימן טו) דלאו דוקא נקט הבית יצחק דיו זה כשנולדה לו הבת בגיותו. אלא הוא הדין

גדולה מזכייית הארוס, ואעפ"כ מיפר הארוס בנדריה שנדרה עד שלא נתארסה אע"פ שלא נדרה על דעתו. ולכאורה תזינן מזה שנתנה התורה לבעל זכות להפר גם במקום שאינה נודרת על דעתו, [וכתב שכן מציינו בכמה דיני התורה, כמו שלמדנו מפדיון בכור דתוך שלושים יום הרי נפל, אך אעפ"כ אמרין שגם בכלל לו חדשיו אינו נפדה רק לאחר ל' יום], עכ"ד. אמנם השלמי נדרים [ריש פרק נערה המאורסה] כתב שיתכן שכיון שעומדת היא להתארס, יהבא דעתה ג"כ על דעת מי שתהיה ארוסה לו, עיי"ש. ועוד יש להוסיף בזה שיתכן שמה שארוס מיפר ב'קודמים', זהו משום שמיפר הוא בשותפותיה דאב, וזכיותו היא מכח האב, וכיון שהאב יכול להפר נדרים אלו כיון שנדרה על דעתו, הרי משנתארסה נעשה הארוס שותפיה דאב ואין האב יכול להפר נדרים אלו ללא הארוס. [ועי' בדברי הגר"א יפהן זצ"ל (ב'מילואים' לחדושי הריטב"א נדרים סימן יז אות ה) שהאר"י בזה, ודו"ק].

כ. והטעם שמיפר הבעל רק נדרים שיש בהם 'עיניו נפש' ודברים שבינו לבינה' ולא שאר נדרים, פירשו הישועות יעקב [א"ח סו"ס קכח ד"ה והנ"ל, מבן המחבר], השלמי נדרים [ריש פרק נערה המאורסה] וה'ידות נדרים' [סימן רלד ב"ד שאול' ס"ק א] שזהו משום שרק נדרים שאיכפת לבעל הרי היא נודרת על דעתו, אבל נדרים שאין בהם 'עיניו נפש' ואינם 'בינו לבינה' דלא איכפת לבעל מהם, אינה נודרת על דעתו, ולכן אינו יכול להפר אותם.

אמנם במאירי [נדה מו:] משמע שאע"פ שכל הנדרים נודרת על דעתו, מכל מקום אינו מיפר אלא נדרים של 'עיניו נפש' ו'שבינו לבינה', [עיי"ש שכתב לענין נודרת על דעת בעלה היא נודרת בזה"ל, ומכל מקום להפדה אתה צריך, שהרי אין דעת בעלה מועיל כלום אלא בנדרי 'עיניו נפש' ו'שבינו לבינה', עיי"ש. (ויש לעיין בכוונתו, ודו"ק)]. עיי"ש. ולכאורה כוונתו שלא מועיל דעת האשה אלא בנדריה שנוגעים אליו, כדברים ש'בינו לבינה' ונדרי 'עיניו נפש' שמצערם אותה, וכאן זה נוגע אליו לכן הוא כבעלים להפר.

(ובדומה לנדון זה נחלקו הפוסקים לדעת הסוברים שאב מיפר כל נדרי בתו, [עיין להלן פרק לו סעיף ג], אם הטעם הוא משום שבכל הנדרים נחשב שנודרת על דעתו, או שבאמת רק נדרי 'עיניו נפש' ו'בינו לבינה' נודרת על דעתו, ומה שמיפר כל הנדרים זהו משום שהיא ברשותו. וכדלהלן פרק לו הערה יא).

כשנתגיייר כשאשתו היתה מעוברת ואח"כ ילדה בת, (דהיינו הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה), ג"כ אין אביה יכול להפר נדריה, שלגבי האב גם באופן זה אין לו שום יחס קורבה לבתו, מכל מקום יש לדון שכיון שהיא מחשיבה אותו כאביה, הרי היא נודרת על דעתו, עיי"ש.

אמנם ה'שלמי נדרים' [בקונטרס 'מילואים לשלמים', הנדפס בסוף הספר] כתב לדחות דברי הידות נדרים, עיי"ש באורך, והוסיף שהרי גם לגבי בעל אמרו 'כל הנודרת על דעת בעלה נודרת', והרי אין זה עיקר הטעם, שהרי אין הנדר נעקר מעיקרו כמו חכם, ובעל כרחך צ"ל כמו שכתב הר"ן [עג: ד"ה ואיכא] דאע"ג דעל דעת בעלה נודרת מכל מקום אין ללמוד מזה דכמו"כ מי שנדר על דעת חבירו יוכל חבירו לבדו להתיר נדרו ולא יצטרך התרת חכם, משום שעיקר מה שבעל מיפר זהו גזירת הכתוב, ולכך בעינן שיפר הבעל דוקא באותו הלשון שקצבה תורה, אלא דמכל מקום מפרשין דהא דזיכתה תורה לבעל להפר נדרי אשתו זהו משום שהאשה נודרת היא על דעתו וכו', [וכנ"ל הערה יח-ט, עיי"ש עור], עיי"ש. [והקושיה מהגמרא בחולין דאולינן בתר רובא, כתב השלמי נדרים ליישב באופן אחר], ולכאורה לדבריו בבת מאומצת גם אם אינה יודעת שאין זה אביה, אינו יכול להפר לה. [ועוד יש להעיר שהידות נדרים' גופיה כתב (בסימן רי ב"ד שאול' סוס"ק ג) שאע"פ שהפרת האב היא משום שנודרת על דעתו, מכל מקום ביסודה היא גזה"כ, (וכדלהלן פרק לח הערה כה, ופרק נו הערה לט) וכתב דלפ"ז יכול הוא להפר לה גם כשנדרה בחלום. (עיי"ש בדבריו, ודו"ק)].

והאור שמת [נדרים פ"ג ה"ט, וכן משמע בחדושי רבינו מאיר שמחה נזיר כא:] והשלמי נדרים [ריש פרק נערה המאורסה] בשם הגאון האדר"ת זצ"ל [במכתבו שנדפס בסוף ספר 'שלמי נדרים'] כתבו להביא ראיה לזה מהאמור בגמרא [גיטין פג:] שלא מצינו בדיני התורה שאדם אוסר ואחר מתיר, ופירשו בגמרא [שם] שמה שבהפרת הבעל האשה נודרת והבעל מיפר, זהו משום שכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, עיי"ש, וא"כ ממילא צ"ל לפ"ז שגם בהפרת אב כן הוא דעל דעת אביה היא נודרת, דאל"כ תקשי לן כמו"כ לגבי הפרת אב ד'זה אוסר וזה מתיר', שהבת נודרת ואביה מיפר, עיי"ש. (אמנם בסו"ד כתב האור שמת די"ל שמה שלא הקשו בגמרא [שם] מהפרת האב, זהו משום שלגבי אב כיון שהבת קנויה לו וזכאי הוא למוכרה בקטנותה, וכן מעשה ידיה ושבת נעוריה לאביה ויש לו בה קנין ממון, לכן יכול הוא להפר את נדרה, דקצת דומה זה לעבד שהרב כופהו, ומטעם זה זיכתה התורה לאב הזכות להפר נדרי בתו. ודוקא בבעל שאיזו לו באשתו שום זכות ממוז מקשה הגמרא דזה

אוסר וזה מתיר, עיי"ש. [ומבואר מדבריו דהפרת אב אינה רק מחמת שהבת נודרת על דעתו, אלא משום שהוא 'בעלים' על נדריה, וכדחזינן בדברי הרשב"א שכתב שגם באופן שאמרה האשה בפירוש שאינה נודרת על דעתו הרי הוא מיפר, וזהו משום שהוא 'בעלים' על נדריה, (וכדלהלן הערה כה-כו). עי' בזה בדברי הגר"א יפהן זצ"ל (ב'מילואים' לחדושי הריטב"א נדרים סימן יז אות ה) מה שכתב לפרש הגדר בדברי הרשב"א. ועי' מה שכתב לפ"ז בשיעורי הגר"ד פוברסקי זצ"ל (נדרים אות קצו), ועוד]].

כג. ואמנם עיין להלן [פרק לו הערה יא] שיש שפירשו טעם הרמב"ם שהאב מיפר כל נדרי בתו, משום שהפרת אב לבתו אינה משום שהבת נודרת על דעתו, אלא משום שהבת קנויה לאביה. ועד"ז כתב בנדרים זריזין [ח"ג סימן רג אות ה] שהטעם שאב מיפר נדרי בתו אין זה משום שהבת נודרת על דעתו, אלא שהתורה נתנה את הבת ברשות אביה כמו שיכול הוא למוכרה ולמוסרה למנוול ומוכה שחין, עיי"ש מה שכתב לפ"ז. [וגם האור שמח (הנ"ל הערה כב ובסמוך הערה כה) הזכיר טעם זה שהאב מיפר נדרי בתו כיון שהבת קנויה לו, וזכאי הוא למוכרה בקטנותה, ומעשה ידיה ושבת נעוריה ידיה הוא ויש לו בה קנין ממון, ומטעם זה זיכתה לו תורה הזכות שיכול להפר את נדרה, דהוי קצת כעין מה שהרב יכול לכופ עבדו]. ועי' במשאת המלך [פרשת מטות] מה שכתב לפרש לפי שיטה זו שטעם הפרת האב אינה משום שנודרת על דעתו.

והגר"ח קנייבסקי שליט"א [בספרו 'טעמא דקרא', פרשת מטות] צידד שהטעם שאב יכול להפר נדרי בתו, זהו משום שכמו שבעל מיפר נדרי אשתו, וזהו משום שכיון שאשתו נדרה נדרי עיניו נפש [או בינו לבניה] יש לבעל הפסד מכך, שאשתו נחלשת, ולכן התירה התורה שיפר נדריה, וכמו"כ האב, שרשאי הוא למכור את בתו ולקדשה, ממילא כשנדרה נדרי עיניו נפש ונחלשת הרי הוא מפסיד דמיה. ועוד, שלא ימצא לקדשה משום שהבעל לא ירצה אשה נדרנית, ולכן זיכתה לו תורה שיפר נדריה. [ומטעם זה מיפר האב דוקא נדרי בתו ולא נדרי בנו, דבכך לא שייך טעם זה שיש לאב הפסד מנדריו]. וזהו הטעם שנערה המאורסה האב והבעל מפירים יחד, שאם לבעל לא איכפת הנדר, א"כ מה איכפת לאב, הרי בלא"ה כבר מאורסת היא לו. וכן להיפך, אם חזינן שהאב לא איכפת ליה מהנדר, אין הבעל עצמו יכול להפר שהרי בידו שלא ישאנה. [שזהו הטעם שאין הבעל מיפר בקודמין, דאם מקפיד הוא על נדריה הרי בידו לא לישאנה]. ועבד כנעני שגופו קנוי, אינו צריך הפרה כלל, אך בת ואשה שאין גופן קנוי לגמרי, נתנה תורה דיו הפרה לאב ולבעל.